

Göteborg för 100 år sedan

Den första statistiska årsboken för Göteborg som avser år 1900 utkom år 1902. Statistisk årsbok för Göteborg är därmed en av landets äldsta i sitt slag. Genom att bläddra igenom gamla årsböcker kan vi se hur staden utvecklats över tiden och åren. Gör vi en resa drygt 100 år tillbaka i tiden med hjälp av *Statistisk årsbok för Göteborg 1901*, så växer snabbt en bild fram av ett annorlunda Göteborg.

För det första var Göteborg betydligt mindre än idag, knappt 23 km² att jämföra med dagens 450 km². För 100 år sedan bestod staden av sex församlingar; Domkyrko, Kristine, Gamlestads, Haga, Masthuggs och Karl Johans församlingar med totalt 129 000 invånare, att jämföras med dagens 540 000 (november 2014).

Vid en promenad genom staden märks snart att endast de viktigaste gatorna är stensatta, flertalet saknar beläggning. Längs gatorna finns en betydligt större andel trähus och landshövdingehus än idag. Av det totala husbeståndet på 4 178 är 1 658 stenhus, 1 803 trähus och 717 landshövdingehus. Att bostäderna inte har den standard vi är vana vid kan man utläsa av den utförliga statistiken om badhusverksamhet. Boendeförhållandena är säkert en bidragande orsak till flera sjukdomar som tuberkulos, tyfus, difteri och lungshot. Idag är de nästan obekanta men för 100 år sedan skördade de fortfarande dödsoffer i Göteborg.

Förmodligen var bilarna inget stort problem vid denna tid. Biltrafik nämns nämligen överhuvudtaget inte i årsboken. Däremot fanns spårvagnar. Dessa trafikerade fyra spårvagnslinjer med hästdragna vagnar. De fyra linjerna gick från centrum till Stigbergsliden, Redbergslid, Slottsskogen och Getebergsäng. En resa med spårvagnen kostade från sex till tio öre.

Göteborgs hamn var då som nu viktig för hela riket. Hamnen spelade dock en betydligt större roll i stadsbilden, för båtarna lade i stor utsträckning till mitt i stan, i Stora Hamnkanalen, Rosenlundskanalen, Skeppsbron, Stenpiren och Masthuggskajen. Vid en tur ner till hamnen möts man av stolta segelskepp även om ångfartygen börjar dominera. 1901 anlöttes Göteborgs hamn av 651 segelfartyg och 2 214 ångfartyg från utlandet. Fartygen kom oftast från England och Tyskland. Vad som skeppades ut från Göteborg kan man gissa sig till efter en titt på industristatistiken, som berättar om en rad hantverkaryrken som idag förefaller rätt exotiska som till exempel förgyllare, tunnbindare och gördelmakare.

Vid en närmare titt på enskilda tabeller märks att synen på samhället förändrats en del, även om det ibland endast beror på språkbruket. Idag talar man till exempel inte längre om "fattigvård" eller "oäkta barn" och vi har som tur är sluppit "minderåriga arbetare i fabriker".

Detta och mycket mer kan vi utläsa i statistisk årsbok för Göteborg 1901. Faktum är att det finns många likheter med dagens statistiska årsbok. Boken täcker i stort samma ämnesområden; väder, befolkning, bostäder, sjukvård, näringsliv, kommunikationer, undervisning, rättsväsende, social omsorg, allmänna val och kommunens finanser.